

nr. 53 herfst 2006

Het Hoornblad

*afdeling
Hoorn/West-Friesland*

Informatie en mededelingenblad van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland

Verschijnt 4x per jaar (januari, april, juli en oktober)

Sluitingsdatum kopij: 10 december 2006

Redactie: Jan en Ina Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag

Egbert Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker

e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl of info@hoorn.knnv.nl

Internet: <http://www.knnv.nl/hoorn>

Verzending: Willy Mantel, Schout 57, 1625 BR Hoorn

Inhoud van Het Hoornblad Nr. 53

- blz. 3 Activiteitenprogramma
- 4-6 Toelichting
- 6 Dijkborden
- 6 Contributie 2007
- 7 Van de bestuurstafel
- 8 Plantenwerkgroep
- 8 Variadag
- 9 Tussen Duin en Dijk
- 10 Verslag excursie Eendenkooi
- 11 Verslag excursie Balgzand
- 12 Themadagen
- 13 Natuurwerkdag
- 13 Cursussen
- 14 De Kreupel
- 15 Een Truffel in de tuin
- 16-18 De Kolibrievlinder
- 18 Dagvlinders van Nederland
- 19-20 Vlindernieuws
- 21 Poppenkastbelevissen
- 22 Nog meer poppenkast
- 23 Chinese Vijvermossel
- 24 Vogelwerkgroep
- 25 Verheugend Huiszwaluwennieuws
- 26 Natuurwerkdag 2006
- 26-27 De Patrijs in onze regio
- 28 De Hoornbloem en De Specht
- 29-30 Bijzondere waarnemingen
- 31 Aanmeldingsformulier / adressen

Bij de voorplaat: Kolibrievlinder

Activiteitenprogramma

OKTOBER

- zondag 1 **Paddestoelenexcursie** landgoed **Gooilust**, zie vorig Hoornblad
- zaterdag 7 **Internationale Birdwatch**, vogelkijkpunt **Twisk**, zie pagina 24
- zondag 8 Open dag **Vogelasiel Bonte Piet**, van 11:00 - 16:00 uur.
- woensdag 11 **Plantenwerkgroep**, zie pagina 8
- donderdag 12 **Vogelwerkgroep**, zie pagina 24
- zaterdag 14 **Excursie Oostvaardersplassen**, zie toelichting
- zondag 15 **Zeevang Vogeltelling**, zie pagina 24
- dinsdag 17 **Lezing over gele composieten** door Dirk Prins, zie toelichting
- zondag 29 **Excursie Texel**, zie toelichting

NOVEMBER

- zaterdag 4 **Landelijke Natuurwerkdag**, zie pagina 13 en 26
- woensdag 8 **Plantenwerkgroep**, zie pagina 8
- donderdag 9 Start **Vogelcursus** in Enkhuizen, zie pagina 13
- zaterdag 11 **Excursie naar Noordpier IJmuiden**, zie toelichting
- dinsdag 14 **Lezing over De Kreupel** door SBB, zie toelichting
- donderdag 16 **Vogelwerkgroep**, zie pagina 24
- zondag 19 **Zeevang Vogeltelling**, zie pagina 24
- maandag 20 **Vlinderwerkgroep**, zie pagina 19
- zaterdag 25 **SOVON/VOFF dag**, zie pagina 12
- zondag 26 **Zeegatwandeling**, zie toelichting

DECEMBER

- dinsdag 12 **Lezing over Mieren** door Peter Boer uit Bergen, zie toelichting
- woensdag 13 **Plantenwerkgroep**, zie pagina 8
- donderdag 14 **Vogelwerkgroep**, zie pagina 24
- zaterdag 16 **Excursie De Putten**, zie toelichting
- zondag 17 **Zeevang Vogeltelling**, zie pagina 24

JANUARI 2007

- zondag 7 **Nieuwjaarswandeling Wogmeer**, zie toelichting
- woensdag 10 **Plantenwerkgroep**, zie pagina 8
- donderdag 11 **Vogelwerkgroep**, zie pagina 24
- zondag 14 **Zeevang Vogeltelling**, zie pagina 24
- zaterdag 20 **Excursie Vooroever**, zie volgend Hoornblad
- dinsdag 23 **Lezing Vogels** rondom de Noordzee door Chris Groenendijk

Toelichting activiteitenprogramma

*De lezingen worden - tenzij anders vermeld - gehouden in de oefenzaal van de Hoornse Harmonie, Achterstraat 43 - 45 te Hoorn. Zaal open om 19:30 uur.
Er wordt in de zaal niet gerookt.*

*De meeste excursies starten bij de kleine P aan het Dampten in Hoorn, even voorbij de begraafplaats. Vanaf de trein (en de fietsenstalling) is het 8 minuten lopen.
Bel bij twijfelachtig weer even naar de vermelde contactpersoon.*

Zaterdag 14 oktober: excursie Oostvaardersplassen

In de Oostvaardersplassen heeft dit jaar voor het eerst een paartje **ZEEARENDEN** gebroed! Het broedsel is succesvol geweest, dus de kans is nu nog groter dat we deze vliegende deuren te zien krijgen. Maar behalve de **ZEEAREND** is er in dit gebied nog veel meer te zien. In de trektijd kunnen dat zelfs heel verrassende dingen zijn. Vertrek vanaf de parkeerplaats op het Dampten om 09:00 uur. Terug omstreeks 16:00 uur. Voor informatie Eric de Vroome, telefoon: (0229) 57 10 78.

Dinsdag 17 oktober: lezing "Hoe moeilijk zijn (gele) composieten ?" door Dirk Prins, Rhenen.

Bij het leren (her)kennen van planten vormen de composieten vooral voor de beginnende maar ook wel voor de wat meer gevorderde florist vaak een probleem, zeker wat betreft de gele paardebloemachtige soorten. Gerrit Bax en Dirk Prins van de KNNV afdeling Wageningen maakten daarom een tekst waarin in tabelvorm een overzicht is gemaakt van meerdere typische kenmerken van de gele composieten. In combinatie met dia's en een jarenlang opgebouwde veldkennis zullen Dirk en Gerrit ons op weg helpen om dit wat beter onder de knie te krijgen. Ook wordt wel eens ingegaan op de vraag hoe de plant eigenlijk aan zijn naam komt en/of oude gebruiken genoemd.

Zondag 29 oktober 2006: excursie Texel

Vandaag wordt er gewandeld over het eiland Texel. Dit eiland is relatief dichtbij en staat bekend als vogeleiland. Vooral in het najaar kan op het eiland goed gevogeld worden. Hiervoor vertrekken wij met de boot van 08:30 uur uit Den Helder. Op het eiland vertrekt aansluitend een bus naar De Koog. Hier vandaan willen wij teruglopen naar de veerboot. De bedoeling is om een gevarieerde wandeling door bos, duinen en strand te maken. Het betreft een hele dagexcursie en het belooft een stevige wandeling te worden. De wandeling kan overigens verkort worden door de bus naar de boot te nemen. Deelnemers moeten voldoende proviand meenemen en goede wandelschoenen.

Vertrek vanaf het Dampten stipt om 07:30 uur. Voor informatie Ko van Gent, telefoon: (0229) 24 58 85.

Zaterdag 11 november 2006: excursie IJmuiden Noordpier

Het lijkt ons een goed idee om IJmuiden weer eens aan te doen. Maar nu niet een keer de bekende Zuidpier maar naar de Noordpier. Wat we er kunnen aantreffen is natuurlijk afhankelijk van het weer. Maar tot de mogelijkheden behoren: **PAARSE STRANDLOPER**, **BONTBEKPLEVIER**, **STEENLOPER**. Maar misschien ook wel een dwaalgast. Verzamelen doen we om 09:00 uur bij parkeerterreintje aan het Dampten. De terugkomst zal naar verwachting omstreeks 14:30 uur zijn. Denk om goede kleding en goed schoeisel.

Voor informatie kunt u terecht bij Resi Zabel, telefoon: (0229) 23 05 24.

Dinsdag 14 november: lezing over De Kreupel.

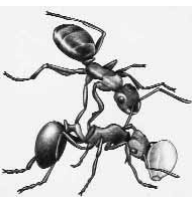
Over dit stukje natuurontwikkeling in ons werkgebied is regelmatig iets te lezen in ons Hoornblad. Boswachter Cindy Zonneveld geeft een presentatie van de aanpak en plannen van SBB met dit gebied. Daarna laat Jan Marbus dia's zien van natuur en landschap van De Kreupel (zie ook pagina 14).

Zondag 26 november: Zeegatwandeling

Vandaag gaan we de Zeegatwandeling lopen, een wandeling van ongeveer 10 km tussen Schardam en Warder. We vertrekken om 09:00 uur van het Dampten en wie op eigen gelegenheid gaat treffen we om ± 9:20 bij de Bannepaal in Schardam. Op driekwart van de wandeling is er horeca bij de molen van Etersheim. Terug omstreeks 15:00 uur.

Voor informatie Anneloes ter Horst, telefoon: (0226) 45 29 90.

Dinsdag 12 december: lezing "Mieren", door Peter Boer, Bergen

Peter Boer is een uitgesproken kenner van onze inheemse mieren en zal vanavond ingaan op de uiterst boeiende en zeer complex georganiseerde maatschappij van het mierenvolk. Verrassend menselijke trekjes van deze kleine en soms zeer oorlogszuchtige insecten komen vanavond uitgebreid aan de orde. De lezing wordt op digitale wijze met laptop en beamer verzorgd.

Zaterdag 16 december 2006: excursie De Putten

Het is alweer bijna het einde van het jaar en de meteorologische winter is al begonnen. In die tijd is een bezoek aan de Putten bij Camperduin altijd de moeite waard. Veel trekvogels komen of gaan. Misschien ook een goede test voor onze warme kleding...

Vertrek om 09:00 uur vanaf de parkeerplaats aan het Dampten. Terugkomst omstreeks 14:30 uur.
Voor informatie kunt u terecht bij Resi Zabel, telefoon: (0229) 23 05 24.

Zondag 7 januari 2007: nieuwjaarswandeling

Vandaag onze traditionele nieuwjaarswandeling, dit keer eens in een ander gebied: de waterbergingen van Obdam, We vertrekken 09:30 uur vanaf het Dampten (10:00 uur parkeerplaats bij het kerkje kruispunt Braken / Dorpsstraat Obdam). We bekijken eerst het stuk langs de Braken (Weijdemeer), lopen dan door de Wogmeer (graspaden) naar Het Wapen van Wogmeer en lopen daarna langs de waterberging, langs de Kwakel, terug naar de Dorpsstraat. Terug omstreeks 14:00 uur.
Voor informatie Anneloes ter Horst, telefoon: (0226) 45 29 90.

Dijkborden

In het vorige Hoornblad stond aangekondigd dat de informatiepanelen bij de Nek en De Hulk "binnen enkele weken" zouden zijn afgemaakt en geplaatst. Helaas bleek de agenda van de betrokkenen te veel gevuld met andere zaken die ook om aandacht vroegen... Het blijft vrijwilligerswerk.....

Contributie 2007

Het type acceptgiro dat de vereniging tot nu toe hanteerde wordt per 1 januari 2007 niet meer verwerkt. De aangeboden alternatieven door de bank zijn voor onze organisatie helaas niet haalbaar. Daarom wordt u verzocht de contributie van 2007 via een losse overschrijving of via internet te voldoen met de vermelding 2007 en betalingskenmerk welke vermeld staat op de sticker. Het tarief van 2007 voor het persoonlijk lidmaatschap bedraagt € 24,25 en het tarief voor persoonlijk lidmaatschap + alle huisgenoten bedraagt € 30,60.

U wordt verzocht de contributie voor 1 april 2007 over te maken op rekening 355 3986 ten gunste van:

KNNV Afd. Hoorn/West-Friesland,
p/a P.J. Jongstraat 176,
1614 LK te Lutjebroek.

Ad Roobeek, penningmeester

Van de Bestuurstafel

Hopelijk bent u net zo verfrist en herboren van uw vakantie terugkomen als het bestuur. We hebben er allemaal weer zin in. En verschillende nieuwe en schone gedachten verlieten het brein van de verschillende bestuursleden op de eerste vergadering na die rustperiode, die als "vakantie" in de "Grote van Dale" is terug te vinden. Het is nu zaak om de "lijnen" voor het volgende jaar uit te gaan zetten. Een van de problemen waar we voor gesteld zullen worden is het feit dat we vermoedelijk zullen moeten omzien naar een ander onderkomen. Dat komt omdat een drietal omwonenden van het gebouw "De Harmonie" (waar wij altijd onze lezingen hebben) bij de rechtbank hebben geklaagd over geluidsoverlast door enkele andere gebruikers/huurders van de lokatie. En de rechtbank heeft hen in het gelijk gesteld.

Dat betekent: geluidsisolatie aanbrengen of voor het gebouw een andere bestemming zoeken. Dus verkoop door de eigenaar, in dit geval de "Hoornse Harmonie". Voorlopig kan de KNNV het gebouw nog steeds huren, omdat onze geluidsoverlast minimaal is. Hoe de situatie zich verder ontwikkelt is op dit moment nog niet bekend.

Daarnaast worden er weer excursies uitgezocht en natuurlijk lezingen.

Ons vlinderproject eindigt dit jaar en daarna is het de bedoeling dat wij een vlinderatlas over West-Friesland gaan uitgeven. Dus de raad aan iedereen: geef uw waarnemingen op tijd door!!!!

De vogelwerkgroep gaat weer tellen in de Zeevang en ook de plantenwerkgroep heeft een en ander op stapel staan.

Het is u waarschijnlijk niet ontgaan dat door de gemeente Hoorn veelvuldig bomen worden verwijderd. Wij hebben hierover onze verontrusting uitgesproken en de gemeente er op attent gemaakt dat zeer zeker ten tijde van het broedseizoen er niet gekapt mag worden ingevolgde de Flora- en Faunawet. De gemeente heeft dat "vergeten". Inmiddels staat dit er bij het verlenen van een kapvergunning expliciet bij vermeld.

Natuurlijk, bomen worden groot en kunnen dus letterlijk in de weg staan. Maar gezien het feit dat bomen een habitat vormen voor allerlei leven is het onze mening dat wel heel zorgvuldig mag worden omgegaan met de noodzakelijkheid van een kapvergunning. Dat niet iedere mogelijke hobbel in de weg een reden is om de boom in die omgeving maar weg te halen. Zoek naar een andere oplossing! Daarnaast zijn er weer plannen die bij de verschillende gemeenten in ons aandachtgebied liggen om uitgevoerd te worden. Zo hebben we ons gefocust op de gaswinning in de omgeving (Middelie en Beemster). Wat dat tot gevolg zou kunnen hebben voor de Eilandspolder en de polder Zeevang, zoals reacties op trilveen en daling van waterstanden e.d.. Daarnaast het vergroten van een camping met een openingstijd voor het hele jaar (bij Schardam). Dat kan ook schadelijk zijn ten tijde van het broedseizoen van de weidevogels in die omgeving. Allemaal situaties waarvan wij als organisatie met o.a. natuurbescherming wel even willen weten wat er allemaal aan de hand is.

Michel Kleij, voorzitter.

Plantenwerkgroep

Tongvaren op de dijk bij Scharwoude

In de zomervakantie hebben onze bezigheden even stil gelegen, wat qua weer dit keer niet zo slecht uitkwam. 30 augustus zijn we nog een keer naar de Suyderbraeck geweest, waar we de Paddenpoel geïnventariseerd hebben. Deze herfst zal de te voedselrijke bodem daarvan worden uitgebaggerd. We zijn benieuwd hoe de vegetatie zich daarna zal ontwikkelen.

11 oktober is onze eerste binnenbijeenkomst. Wij willen ons deze keer over "varens" buigen; heb je (gedroogd of vers) materiaal, neem dat dan alsjeblieft mee.

8 november gaan we zaden bekijken en determineren (Ina heeft een nieuw boek met prachtige foto's van zaden!). Neem wat te determineren zaden mee.

13 december buigen we ons weer eens over korstmossen

10 januari krijgen de mossen onze aandacht.

Alle binnenbijeenkomsten vinden plaats in De Hoornbloem, Dorpsstraat 10A, Zwaag, van 14:30 tot 16:30 uur.

Iedereen is altijd welkom om mee te komen doen bij onze gezellige en leerzame bijeenkomsten!

Anneloes ter Horst
Coördinator pl.werkgr. a.i.
(0226) 45 29 90

Leuk: in de waterberg bij Obdam (Weijdemeer) is een aparte vorm van een "gewone" Grote waterweegbree gevonden, met ronde, weegbreeachtige blaadjes in plaats van grote lange bladen.

Variadag

Op **zaterdag 16 december** is de landelijke Variadag van Floron in het Van Steenisgebouw Leiden. Er worden diverse voordrachten gegeven o.a. over Zeekraal, het Rozenkransje en over Bramen als historisch-ecologische indicatoren. Vrije toegang!

Duinbeheer

Visdieven en Ransuilen

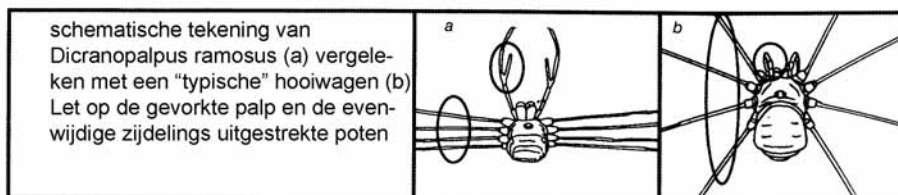
Tot de produkten van de POFF (Provinciale Organisaties voor Flora en Fauna) behoren het kwartaalblad "Tussen Duin en Dijk" en de "Noordhollandse Natuurdag".

Het laatste nummer van "Tussen Duin en Dijk" zit weer vol nieuws en wetenswaardigheden over de natuur van Noord-Holland. Wie zich de laatste jaren in de Kennemerduinen verbaasd heeft (of zelfs boos heeft gemaakt) over de kale zandvlaktes die daar met graafmachines zijn gecreëerd, moet dit zeker lezen. Hij of zij vindt in een uitgebreid artikel over het duinbeheer (pagina 12) in dat gebied de redenen waarom dat gebeurd is en inzicht in de resultaten van die ingrepen. Zeldzame planten als **PARNASSIA** en **STRANDDUIZENDGULDENKRUID** hebben daardoor nieuwe kansen gekregen. Ook libellen en vogels profiteren.

Maar is veel meer. Er is aandacht voor een nieuwe soort hooiwagen die bezig is aan een opmars in Noord-Holland en het welk en wee van de visdief in de periode 1995-2005 wordt geanalyseerd. Wist u dat er in 2005 meer **VISDIEVEN** in Noord-Holland broedden dan in de jaren daarvoor, maar dat meer dan de helft daarvan op het natuurontwikkelingsproject "De Kreupel" in het IJsselmeer broedde?

Verder is er bijvoorbeeld aandacht voor de begroeiing van planten en dieren op stenen in de getijdenzone van de Helderse zeevering en doet de redactie verslag van een onderzoek aan **RANSUILEN** met behulp van vleugelmekken, dat opmerkelijke resultaten begint af te werpen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat vrouwtjes veel ouder worden dan mannetjes en dat er dus een aanzienlijk vrouwenoverschot is.

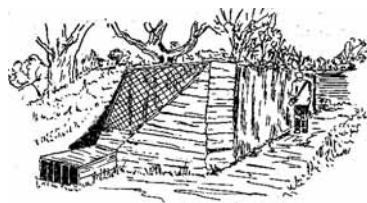
Wie op de hoogte wil blijven van de ontwikkelingen in de natuur in Noord-Holland kan "Tussen Duin en Dijk" niet missen. Het verschijnt vier maal per jaar en informeert u over het werk van de vele vrijwilligers die bij onderzoek en bescherming van de natuur betrokken zijn. "Tussen Duin en Dijk" is voor vrijwilligers en door vrijwilligers en voor iedereen die in de Noord-Hollandse natuur geïnteresseerd is. Het blad heeft naast de interessante inhoud een fraaie vormgeving, met vele prachtige foto's, tekeningen en toelichtende figuren. Het kost € 12,50 per jaar. Voor meer informatie zie www.tussenduinenandijk.nl.

Excursie Eendenkooi

't Zand en Het Wildrijk

Zaterdag 15 april had de KNNV deze excursie geregeld. Onder leiding van Jan Vlaming togen wij met 6 auto's naar de Korte Bosweg in 't Zand. Hier was het bezoekerscentrum van Het Landschap Noordholland, met de bijbehorende eendenkooi. De fundamenten voor een nieuw gebouw lagen klaar, daarom ontving Jan Zijk ons met koffie in de open lucht en wij waren zeer verrast.

Deze eendenkooi was al in de 16de eeuw in gebruik en diende als levensonderhoud voor de kooiker. Met hulp van het kooikerhondje en 3 soorten eenden werden de wilde eenden naar binnen gelokt. Buiten de Zijperzeedijk was een heel grote plas, de Waddenzee, en hier kwamen de vogels op af. De kooiker zelf bleef achter de schermen, maar als hij voer had uitgestrooid, pikten de overtrekkende vogels een graantje mee. De kooiker bleef kijken totdat de eend de pijp uitging.

Er werd **ZOMERTALING**, **WINTERTALING**, **SLOBEEND**, **SMIENT**, **PIJLSTAART** en **KRAKEEND** gevangen.

Er was nu een bijzonder exemplaar aanwezig: een **KRIENT** of een **SMAK**, wel eens gehoord van deze vogel? Een kruising tussen een **SMIENT** en een **KRAKEEND**. Was dit een ongelukje of het behoud van de soort? En waren wij getuige van deze evolutie?

Ook is er een afpalingrecht rond de eendenkooi: binnen een cirkel van 1.400 meter mag er geen lawaai worden gemaakt. Dit is in de vorige eeuw teruggebracht naar 700 meter.

De **Vos** werd gevreesd, maar de wilde kat nog meer. Want wij zagen allen een grijze kat wegspringen, een dode eend in de bosjes achterlatend. Het kooikerhondje was zo attent om ons allen hierop attent te maken. Er zat nog een eend te broeden. We hopen dat er nog iets van haar en haar nageslacht overblijft. De bosjes om deze eendenkooi trok vele zangvogels, in de verte zagen we de weidevogels en de roofvogels zaten rustig te wachten.

Het was een idyllische plek en toen togen we naar Abbestede, op aanraden van Jan Zijk, omdat de vogels hier zouden uitrusten van hun trek, maar ieder vond het een zeer winderige en koude plek, zodat we snel de beschutting van de auto opzochten en naar Het Wildrijk gingen. Dit is een natuurreservaat, beheerd door het Landschap Noordholland, dat bekend staat om zijn **BOSHYACINT**. Het was dit jaar te vroeg voor deze hyacint, we hebben er welgeteld 2 gezien, maar verwachten dat het over 14 dagen wel een prachtig gezicht zal zijn. Nu bloeiden de **WITTE BOSANEMONEN**. Deze stinsenplanten zijn de overblijfselen van de landgoederen, die de welgestelde kooplieden uit Amsterdam hebben aangelegd en waar het Wildrijk er één van was. Na deze rondwandeling gingen we huiswaarts. Het was een fijne dag.

Lenie Neeft

Verslag excursie Balgzand

16 september

In het kader van onze samenwerking heeft Het Landschap Noordholland ervoor gezorgd dat wij een kijkje konden nemen achter de dijk van het Balgzand. Dat is alleen onder begeleiding te bezoeken.

We werden ontvangen in het informatiecentrum 't Kuitje met koffie en thee.

Voor we vertrokken kregen we een inleidende diaserie voorgeschoteld over het gebied door de seizoenen heen. Erg mooi.

Omdat het nog midden in de trektijd was en tevens hoogwater konden we niet aan de waddenkant de dijk over, omdat dit teveel verstoring oplevert. Op de fiets reden we daarom naar een kijkscherm bovenop de dijk. Vandaar een schitterend uitzicht over het hele gebied met voor ons het schor.

Dit schor wordt als hoogwatervluchtplaats gebruikt door vele vogels. Zo zaten er veel **SCHOLEKSTERS**, **ROSSE GRUTTO'S**, **TURELUURS**, **WULPEN**, diverse meeuwen, **BONTBEKPLEVIEREN** en **BONTE STRANDLOPERS**. Naast de gewone soorten verbleven er ook een aantal minder algemene soorten als **KLEINE ZILVERREIGER**, een **ZWARTE IBIS**, **INDISCHE GANS** en **GROTE STERN**. In totaal hebben we een kleine 50 vogelsoorten kunnen turven.

Het was voor september uitermate warm weer. Dat was ongetwijfeld de reden dat er ook nog een **KONINGINNEPAGE** langs de dijk vloog.

Na een paar uur op de dijk te hebben gestaan en gezeten reden we weer terug naar 't Kuitje. Al met al weer een mooie ervaring rijker.

Eric de Vroome

Themadagen

Themadagen, studiedagen, symposia, seminars... er zijn wat mooie woorden voor te bedenken, maar het gaat er om dat er op één dag een serie voordrachten / presentaties is binnen het kader van één onderwerp.

Vooraf het winterhalfjaar leent zich bij veldbiologen er goed voor om binnenshuis bijeen te komen en elkaar bij te praten over onderzoeksresultaten, bijzondere vondsten, komende studies of bijv. om de aandacht te richten op een verschijnsel of activiteit.

Voor het komende winterhalfjaar staan op de rol:

Zaterdag 4 november: Landelijke natuurwerkdag, een samenwerkingsproduct van 9 landelijke organisaties w.o. de KNNV om meer mensen kennis te laten maken met natuurbeheer.

Zaterdag 25 november: SOVON/VOFF dag. Wat voorheen de landelijke vogeldag was, heeft nu een bredere opzet met 2 lezingenprogramma's en uitgebreide informatiemarkt. Ook dit jaar weer in het Verenigingsgebouw in Nijmegen. Surf naar www.sovon.nl voor het programma. Op de vwg-avond hoor je wie er ook heen gaan.

Zaterdag 9 december: Noordhollandse Natuurdag. Voor de vierde keer wordt deze informatiedag gehouden en georganiseerd door de POFF. Dit maal in de Aristozaal vlakbij het station Amsterdam Sloterdijk. De dag duurt van 10:30 uur tot 16:00 uur. Een breed scala aan onderwerpen komt aan bod: Nico Buiten spreekt over mossen, Peter Reijnders over zeehonden, Harm Niesen over libellen, Jelle Harder over **KAMSALAMANDERS**, Menno Bart van Eerden over vogels op het IJsselmeer en Jaap Mulder over **VOSSEN**. Klaas Kaag vertelt over de inventarisaties voor de dagvlinderatlas en Kees Scharringa over de Broedvogelatlas.

Er staan ook meer algemene onderwerpen op het programma. De natuur in Noord-Holland wordt door fotograaf Danny Ellinger belicht en de ecologie van water door Hans Roodzand

Kijk verder op de site www.landschapnoordholland.nl/nhnatuurdag2006.php

Zaterdag 16 december: Variadag FLORON, zoals gebruikelijk in Leiden waar de plantenmensen actuele inventarisatieresultaten gepresenteerd krijgen.

In 2007 volgen dan nog:

Zaterdag 3 februari: Botanische dag van de KNNV, dit keer in Maarn.

Zaterdag 24 februari: Roofvogeldag in Meppel

Zaterdag 10 maart: Vlinderdag in de Reehorst in Ede.

Natuurwerkdag

4 november

Wat ooit begon als een idee van de NJN beleeft inmiddels zijn 6de verjaardag met groots landelijk opzet. Een overleg van 9 landelijke organisaties, w.o. de KNNV, bereidt deze dag voor en probeert jaarlijks het draagvlak te vergroten. Het doel van de natuurwerkdag is zoveel mogelijk mensen te laten kennismaken met natuurbeheer. De hoeveelheid verzet werk is dus niet het voornaamste, maar zeker ook het genoeg van buiten bezig zijn en vooral te ervaren dat de Nederlandse natuur bepaald wordt door ons handelen (=beheer).

Voor orchideeën moet je maaien als de bloeistelen in zaad staan, voor broedende rietvogels moet je een deel van het oude riet 1 jaar laten staan. Het is dus van belang te beseffen wat het bijzondere of speciale van je natuurgebied is om te weten welke activiteiten je moet doen of laten. Bij ons "Landje van Naber" richten we ons vooral op steltlopers op doortrek. Deze kunnen er fourageren en rusten. Daarom biedt het "Landje" openheid, doorstromend water, veel ondiepte en slijkige oeverzones.

Vele handen maken licht werk! Kom ook eens buiten snuiven en prutten.....

We werken van 9:45 uur tot 13:00 uur met een pauzeren om een koppie te doen of iets anders te drinken. Jong en oud kunnen meedoen en voor ieder is er wel een klusje. Werk ook eens mee aan natuurbehoud, meld je aan en kom **4 november** naar het "Landje van Naber". Omdat het een landelijke dag is zijn er meer lokaties waar je aan de slag kunt, ook in onze regio. Kijk op www.natuurwerkdag.nl. Op die website kun je je ook aanmelden. Dat vindt de organisatie leuk om te weten i.v.m. bevoorrading, maar ook voor last-minute-beslissers is er werk!

Cursussen

De veldbiologiecursus in Abbekerk is wegens te geringe aanmelding niet doorgegaan.

Voor het late najaar staat onze cursus "Vogels Kijken" op het programma. Het is een beginnerscursus, bedoeld voor mensen die vogels leuk vinden en er graag meer van willen weten.

Onderwerpen daarbij zijn:

- bijzondere lichaamsbouw van vogels;
- vogeltrek;
- ecologie: vogels in relatie tot hun omgeving.

We houden 5 avonden: **donderdag 9, 16, 23 en 30 november** en **7 december**. Bovendien zijn er 3 excursies op **zaterdag 11, 25 november** en **9 december**. De kosten bedragen € 22,50 voor leden of € 35,- voor niet-leden. Informatie en aanmelding bij De Hoornbloem (0229) 23 04 19 dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

De Kreupel

Zoals Ko van Gent al schreef in het vorige Hoornblad over zijn weekend op De Kreupel met Cees Schaper in juni: "Straks in augustus zit het hier vol". Hij heeft het dan over **ZWARTE STERNS**; en of dat vol zat!

Met vrij gunstig weer arriveren wij vrijdagmiddag 18 augustus.

Staatsbosbeheer beschikt tegen-

woordig over een r.i.b. (riged inflatable boat = opblaasbare rubberboot met vaste bodem) die "Zwarte stern" is gedoopt. Daarmee stuif je in 10 minuten naar de overkant.

Het is steeds weer spannend en indrukwekkend om te zien hoe zo'n nieuw terrein door planten en dieren in bezit wordt genomen. Hoe voedselarm en schraal het opgespoten zand ook mag zijn, het is verbazend hoe binnen een paar jaar de vegetatie overheerst. Vooral de zuidelijke zandbult (aangeduid als eiland R van het complex) is vrijwel geheel begroeid met in het voorjaar bloeiende **REUKELOZE KAMILLE** en daarna massaal **CANADESE FIJNSTRAAL** en enkele soorten **MELDE**, en dan nog forse exemplaren ook.

Zelfs half augustus blijken de **VISDIEVEN** nog nesten met eieren te hebben. Ook zitten er enkele tientallen halfwas tot bijna vliegvlugge jongen aan de rand van open plekken. Toch begint de trek van steltlopers al op gang te komen, zo merken we aan passerende groepjes **REGENWULPEN** en **ROSSE GRUTTO's**. Op de slikken lopen **BONTE-** en **KLEINE STRANDLOPERS**.

Maar het merendeel van de vogelbevolking bestaat toch uit Sterns. We zien een enkele **DWERGSTERN** maar verder zijn het **VISDIEVEN** met wisselende groepjes **ZWARTE STERNS**. De ene keer zien we bijna geen **ZWARTE STERNS** overdag en de andere dag blijft er zo een groep van enkele honderden vogels rondhangen.

Maar 's avonds als het na 21:00 uur al gaat schemeren komen er **ZWARTE STERNS** aan vliegen. Waar vandaan? Of er een kraan opengedraaid wordt...

Meer dan een half uur vliegen over en links en rechts van ons tientallen schimmen, laag over het water en op 10 meter hoogte, een ononderbroken stroom van **ZWARTE STERNS**. Als we een poging doen een getal te geven aan de massa die passeert zeggen we: 500 per seconde. Dat zijn er dan bijna 3.000 per minuut. En als dat dan 3 kwartier duurt, heb je 75.000 vogels op je slaappleats. En dat is te horen ook want die stille **ZWARTE STERNS** maken met zovelen een geluid of je bij een Spreeuwenzwerm staat. En de bodem is zwart van de vogels en daarboven vliegt vlak boven de grond een zweem van sterns.....

De volgende ochtend blijken de vogels al weer uitgezworven. Maar als we een inspectieronde doen over eiland Q blijken er wel enige vogels achtergebleven. We begraven een paar dode vogels en nemen wat fladderaars mee. Deze worden bij "De Bonte Piet" weer met bijvoeren op krachten gebracht.

Jan en Ina Marbus

Een truffel in de tuin

Toen ik in 2004 in de herfst op het pad voor de voormalige tuin van het provinciaal ziekenhuis wandelde zag ik links van het pad drie grote pollen van de **OESTERZWAM** staan. Ik had ze mee kunnen nemen om te eten maar koop ze liever in de winkel. Maar daar vlakbij zag ik een iepenstomp die helemaal bedekt was met de paarsgrijze **VILTIGE JUDASOOR**. Verder lopend kwam ik nog een grote platte **TONDERZWAM** tegen die op een dode **MEIDOORN** zat. Als hij sporuleert kan hij wel 70 tot 80 miljoen sporen leveren in het voorjaar.

Al lopende ben ik in het Emmapark terechtgekomen en daar zag ik op een **ESDOORN** zwammen die leken op een **ELFENBANKJE**. Alleen hadden ze niet de kleur daarvan. Ik heb een stukje mee naar huis genomen en daar kwam ik er achter dat het het zeldzame **DOOLHOF-ELFENBANKJE** was!

In 2005 was ik in de tuin bezig uitgebloeide bloembollen op te spitten toen mijn oog viel op een rond bolletje tussen de kluiten en bollen. Ik pakte het op en vond dat het wel op een **TRUFFEL** leek. Toen ik met een mes een stukje ervan had afgesneden zag ik dat het een echte truffel was! Na een gesprek met de heer Stokman bleek het de zeldzame **GEVLEKTE TRUFFEL** te zijn (*Tuber maculatum*). De truffels uit Frankrijk behoren tot hetzelfde geslacht maar de Gevlekte is niet eetbaar.

Toen ik begin december langs het kerkhof liep ontdekte ik daar een prachtige **ROZE ZWAM** op de dode en geschilde **TREURIEP**. Het was de zeldzame **ZALMZWAM**, welke als biotoop de lep heeft. Deze zwam wordt bedreigd in zijn bestaan daar de **IEPEN** steeds minder voorkomen. Eerst had ik **FLUWEELPOOTJES** gezien op deze **IEP**, daarna het **WINTERELFENDOEKJE** en nu de **ZALMZWAM**. Leuk om deze successie te volgen!

Klaas Meurs

De Kolibrievlinder

EEN KOLIBRIE OP BEZOEK?

De **KOLIBRIEVINDER** (*Macroglossum stellatarum*) is ongeveer 4,5 cm groot. Op het einde van zijn grijzige lijfje staat een bosje haartjes. De voorvleugels zijn grijs en groot; de achtervleugels zijn klein, oranjekeurig en in rusttoestand gedeeltelijk bedekt. Zijn wetenschappelijke naam dankt hij aan zijn lange roltong, waarmee hij nectar kan opzuigen zonder op de bloem neer te strijken (Grieks: macros = groot; glossa = tong).

Net als een **KOLIBRIE** eet hij terwijl hij stilstand in de lucht hangt. Hij slaat hiervoor zo snel met zijn vleugels dat je die bijna niet ziet.

Rond de Middellandse Zee komt de

KOLIBRIEVINDER heel veel voor. In de lente en de zomer trekt hij over heel Europa, maar ze overwinteren zelden ten noorden van Alpen en Pyreneeën. Hij voelt zich vooral thuis in tuinen, waar hij van de nectar van **PETUNIA**, **GERANIUM**, **FLOX** en **JASMIJN** snoept. Hij vliegt ook graag langs zonnige muren om zich te warmen.

EEN PAAR LEUKE WAARNEMINGEN

Op dinsdag 24 juni 2003 werd er een **KOLIBRIEVINDER** (ook wel **ONRUST** of **MEEKRAPVLINDER** genoemd) in Andijk waargenomen. Op 1 juni '05 verscheen de **KOLIBRIEVINDER** in onze tuin te Andijk. Op 5 juni was deze enkele seconden bij de **RODE VALERIAAN / SPOORBLOEM** (*Centranthus ruber*) te zien.

En op 6 juni '05 om 20:01 uur verscheen hij / zij weer. Het waaide uit noordelijke richting met een kracht van 4 bft. De temperatuur stond op 12 graden.

In mijn ogen is het natuurlijk geweldig dat deze vlinder nu al te zien is hier in Noord-Holland, iets wat je eigenlijk meer in het zuiden van het land zou verwachten. De **DISTELVLINDER** en **ATALANTA** zie je niet echt veel maar zij komen vaak met de zuidelijke luchtstroom mee. Je zou haast veronderstellen dat de **KOLIBRIEVINDER** hier heeft overwinterd.

In Enkhuizen werd er een foto van gemaakt aan het Westeinde en ook op de Beldersweg te Andijk kreeg ik deze vlinder voor de lens. Hemelsbreed is dat wel een 800 meter bij onze tuin vandaan, maar ik had de indruk dat het een andere vlinder was dan bij ons, iets donkerder op de stuit.

Door de toename van het warme weer is de **KOLIBRIEVINDER** in opmars.

Kennissen uit Enkhuizen nemen ook steeds vaker deze snelle vlinder waar.

De vraag was bij mij is het steeds dezelfde of zijn er meer die hier rond vliegen?

Ook de temperatuur maakt niet veel uit omdat ik bij 12 graden al een had zien vliegen. Met regen zijn ze ook actief terwijl de andere vlinders het even afwachten.

OVERWINTEREN ZE IN NEDERLAND?

Persoonlijk heb ik wel het vermoeden omdat de eerste hier al snel rond vloog. Doordat deze dagelijks terug keerde vond ik het tijd om dat eens te bekijken. Vrijdag avond 18 augustus kon het gevolgd worden.

19:16 uur kwam de **KOLIBRIEVINDER** in onze tuin aan bij de vlinderstruik en ging daar de bloementjes te lijf. Na enkele minuten was de struik op nummer 11 in de Julianastraat in beeld. Maar toch verkoos de **KOLIBRIEVINDER** voor de struik op nummer 9. Met het digitoestel in de aanslag kon er filmpjes gemaakt worden. Maar plotseling beschreef de vlinder een haakse bocht over de schutting dus die kon niet ver zijn. De kans was groot dat hij / zij daar achter op een blad of plank zou rusten. Na omgelopen te zijn was het even zoeken en inderdaad zat deze stil op een plank nabij wat bladeren van de **CLEMATIS** en **BRUIDSLUIER**. Het bleek een in mijn ogen iets kleinere vlinder te zijn en licht van kleur dan eerst, maar misschien is het verbeelding? Door dat ik wat rommelde met mijn toestel (net nieuw) kon de vlinder het niet afwachten.

Zij vloog richting hoek Julianastraat 21, Sportlaan dus weer op zoek bij de vlinderstruik die daar staat. Ook deze theorie was juist en hier was zij flink onrustig bezig. De **KOLIBRIEVINDER** pendelde steeds heen en weer tot 21:04 uur en was toen plotseling verdwenen. Daarna waren de **GAMMA-ULTJES** aan de beurt voor het bloemen bezoek.

Zaterdagmorgen 19 augustus om 06:36 zie ik de **KOLIBRIEVINDER** al vliegen op de **DROPLANTEN**. De temperatuur is dan 17 graden Celsius

Na mijn werk verschijnt er om 13:15 weer de **KOLIBRIEVINDER** in de tuin.

Zij zoekt de heg en vliegt plotseling met een grote boog de heg over.

14:30 uur vliegt een **KOLIBRIEVINDER** op de vlinderstruik in onze zijtuin. 14:35 uur gaat de **KOLIBRIEVINDER** op een blad van de **CLEMATIS** hangen en dat was weer een mooie gelegenheid om er plaatjes van te schieten.

Een uur later vliegt hij / zij weg naar Nr 11 om daar de vlinderstruik aan te doen.

15:41 gaat de **KOLIBRIEVINDER** op een uitstekend deel van een struik uit onze heg zitten in de zon. Dat was maar van korte duur. 15:52 wordt de zij tuin bezocht.

16:00 vliegt deze achter bij Nr 11.

16:15 landt de **KOLIBRIEVINDER** met een korte boog over de schutting op het hout werk en blijft zitten.

Weer een goede kans om deze nader te bekijken en mooie plaatjes er van te nemen. 18:30 verschijnt weer de

KOLIBRIEVINDER in de tuin, maar na een se-conde vliegt deze met hoge snelheid weg. 18:31 tot onze verbazing verschijnen er dan gelijktijdig 2 “kolibrietjes” bij de struik, geweldig! Hierdoor komt er een einde aan mijn vermoeden dat het er meer exemplaren zijn. Nu nog een kans afwachten om beide op de plaat vast te leggen.

Op 20 augustus regent het en een harde wind bij 17 °C bepaalt het beeld van de zondagmorgen. In de verte rommelt het onweer nog wat na. Op dat moment om 11:50 vliegt de kolibrie met hoge snelheid door de tuin langs de

DROPPLANTEN.

Het weer schijnt de vlinder niet te deren terwijl de andere vlinders het laten afweten. 14:22 het is droog maar bewolkt en een harde zw wind doet de vlinderstruik hevig schudden als dan de vlinder weer verschijnt.

14:23 is nummer twee er ook en samen zijn ze bij de struik aan het slobberen.

Om 17:55 weer aanwezig in onze tuin. 18:28 zijn ze alle twee naast

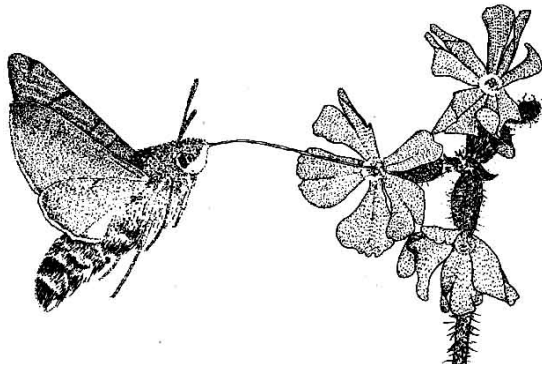
Julianastraat nummer 21 hoek Sportlaan te vinden op de vlinderstruik. Ook wordt *Eupatorium cannabinum*; **KONINGINNE-** of **LEVERKRUID** herhaaldelijk bij ons in de tuin bezocht.

Wat op valt is dat de witte vlinderstruik niet bezocht wordt dus kan het zijn dat ook zij voorkeur hebben voor paars! Tijdens deze dagen zijn er verschillende filmpjes gemaakt.

Douwe Greydanus

U kunt een filmpje bekijken op:

www.knnv.nl/hoorn/15-projecten/vlinderproject/kolibrievlinder.htm

Dagvlinders van Nederland

Inmiddels is deel 7 verschenen in de serie Nederlandse Fauna: De dagvlinders van Nederland- een standaardwerk van 380 pagina's! 12 KNNV'ers van onze afdeling profiteerden van de intekenprijs. Het boek kan door De Hoornbloem beperkt uit voorraad geleverd worden en kost voor leden € 45,- en niet-leden betalen € 50,-

Vlinder-/Libellenwerkgroep

VLINDERS EN DE RODE LIJST

Een kop van het NRC spreekt voor zich: "Er zijn nog maar weinig vlinders in Nederland". Erbij staat dat de hoop gevestigd is op de Pietersberg waar zeldzame soorten op kalkgrasland zijn waargenomen. Zoals de meeste vlinderliefhebbers inmiddels wel weten gaat het goed met de

KONINGINNEPAGE aldaar. Ook het

KLAVERBLAUWTJE en de

VELDPARELMOERVLINDER komen er voor. De Pietersberg wordt zelfs als vlinderparadijs beschreven, nou dat klopt zeker vanuit onze Westfriese ogen.

Gaat het slecht met de vlinders in Nederland? Jazeker, want er zijn helaas 7 soorten bij de 41 dagvlinders gekomen, die op de beruchte Rode lijst van de Vlinderstichting staan.

Waarvoor dient nou zo'n Rode lijst? De vlinderstichting moet in opdracht van de overheid om de 10 jaar (laatste 1995) de bedreigde soorten bestuderen en bekend maken. Dan kan er gekeken worden hoe je door middel van beleid en beheer de achteruitgang kunt tegenhouden of verminderen. De lijst wordt opgesteld volgens een standaardprotocol. Zo'n lijst kun je in 2 categorieën indelen.

A. Verdwenen soorten

B. Ernstig bedreigde soorten, die zeer sterk afgenomen zijn, maar ook de bedreigde en kwetsbare soorten komen er op voor.

In Nederland worden er van de 54 soorten; 14 ernstig bedreigd, 9 soorten bedreigd, 3 soorten staan op de kwetsbare lijst samen met nog 5 gevoelige. Schrik niet, 23 soorten vlinders waarvan we de meeste wel kennen zijn momenteel niet bedreigd.

In Europa gaat het helemaal niet zo goed met de dagvlinders. 10% daling van het aantal dagvlinders in 45 landen van Europa is veel. In Vlaanderen is er bijvoorbeeld een achteruitgang van 75% genoteerd en Nederland staat samen met Italië, Duitsland en Engeland op de tweede plaats. Voor meer gegevens verwijst ik jullie naar internet waar de Vlinderstichting regelmatig verslag doet.

Ik zal de 14 ernstig bedreigde soorten noemen opdat iedereen deze vlinders extra in de gaten houdt. Ze komen buiten "ons" gebied voor, dat wel.

BOSPARELMOERVLINDER

GROTE PARELMOERVLINDER

GROTE WEERSCHIJNVLINDER

PIMPERNELBLAUWTJE

VEENHOOIBEESTJE

BRUIN DIKKOPJE

GROTE VOS

IEPENPAGE

VEENBESBLAUWTJE

VELDPARELMOERVLINDER

DONKER PIMPERNELBLAUWTJE

GROTE VUURVLINDER

KLEINE HEIVLINDER

VEENBESPARELMOERVLINDER

Natuurlijk is het geen vrolijk bericht maar aan de andere kant zijn er wel steeds meer vrijwilligers die het belangrijk vinden om een bijdrage te leveren om de achteruitgang in de natuur tegen te gaan. En dat gebeurt in de vorm van waarnemingen en beheer. In onze regio wordt er zeker hard gewerkt door heel veel mensen. En hoe meer mensen betrokken raken des te beter gaan we om met dat stukje “natuur” wat we nog hebben.

SIGNALEMENT

Vrij groot, donkerbruin-violet, een gele rand aan boven- en ondervleugel. Wanneer het stil zit kun je prachtige blauwe stippen zien en vier witte streepjes in de bovenzijde. Met gesloten vleugels lijkt het op een dor blaadje en het zit graag op rottend fruit. Klinkt het bekend in de oren?

Rups: zwart met kleine witte stipjes en gevaarlijk uitzijende doortjes op de rug waarover ook mooie rode stippen lopen.

Brengt 1 generatie voort. Legt wel 200 eitjes op de waardplant en de rupsjes leven in groepen. Overwintert als vlinder. De vliegtijd is juni / juli. Is in Nederland een zwerver. Houdt van open plekken in het loofbos of bosranden. Voorkeur voor **BERK**, **BOSWILG** en andere breedbladige bloeiende wilgensoorten, maar geeft weinig om bloemen.

Wordt sterk aangetrokken door bloedende berken en rottend fruit.

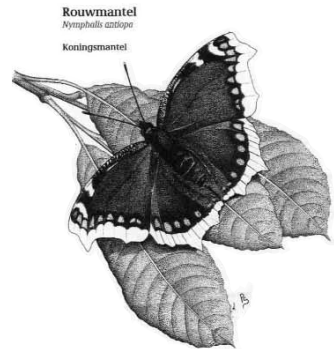
De **ROUWMANTEL** of *Nymphalis antiopa* komt af en toe op visite in Nederland. Vroeger zagen we haar veel meer. Voor 1980 was het een gewone voorkomende dagvlinder. Na 1980 ging het niet meer goed. Nederland was duidelijk niet meer in trek. Af en toe komt ze op visiteit zoals dit jaar is gebleken. In het hele land zijn er **ROUWMANTELS** gemeld en gelukkig zelfs in onze koude streek. In onze regio zijn er 6 meldingen van **ROUWMANTELS** binnen gekomen.

En dat is uniek! Wie weet zijn er volgend jaar nog meer!

Veel **BOOMBLAUWTJES** zijn er dit jaar gemeld. Ook zijn meldingen als **KLEINE VUURVLINDER** erg leuk te noemen. Er is een algemeen gevoel dat de **DAGPAUWOG** het even laten af weten maar na de telling wordt dit duidelijker. Na de koude douche in het voorjaar was het een lekkere warme zomer voor vlinders. Helaas heeft de maand augustus weer roet in het eten gegooid. Het resultaat van alle waarnemingen moeten we dus afwachten. Maar ik hoop dat het er veel zijn.

De volgende vlinderwerkgroepbijeenkomst is op **maandag 20 november**, van 20:00 - 22:00 uur in de Hoornbloem, Dorpsstraat 10 A in Zwaag. Alle vlinderaars welkom!

Henny van der Groep
Coördinator vlinderwerkgroep
(0229)24 95 46 of info@hoorn.knnv.nl

Poppenkast-belevenissen

Dit voorjaar schonk onze afdeling 40 vlinderkweekkasten (=poppenkasten) aan basisscholen. Desgewenst kreeg men er een Koolwitjeskweekset van De Vlinderstichting bij. Omdat die Koolwitjesrupsen niet onbepaald leverbaar zijn, moesten sommigen nog even wachten tot in september. Maar wie buiten goed oplet kan zelf rupsen vinden en die in de kweekkast doen.

Zo troffen wij half september in de tuin van Gerlof Bottema twee rupsen van de **WITVLAKVLINDER**. Deze namen we mee en plaatsten die in de kast. Van de *Grauwe wilg* waarop ze zaten, aten ze niet veel meer en binnen enkele dagen zochten ze een plekje om te verpoppen. Het werd een lichte cocon met daarin half zichtbaar de pop.

Twee weken later zitten we 's middags buiten bij de vlinderkast en er vliegt daar een oranjebruine vlinder rond. Als deze even stilzit herkennen we een **WITVLAKVLINDER**. Een paar minuten later vliegt er nog een en dan nog een..., 4 **WITVLAKMANNETJES** in totaal! Dat kan geen toeval zijn. Zou er soms... en inderdaad is in de kweekkast een vrouwtje uit de cocon gekropen. Bij **WITVLAKVLINDERS** is het vrouwtje vrijwel vleugelloos. Zij scheidt dan feromonen (lokstoffen) af. Mannetjes komen op dat geursignaal af. Zodra zij paren stopt het wijfje met het afgeven van de geurstof. Dat zagen wij ook gebeuren. Na de paring waren de mannetjesvlinders verdwenen. Het wijfje hebben we op een gunstige plek in de kast gezet en na een half uurtje begon zij eitjes af te zetten. Dat werden er zo'n 80, helaas was dit ook haar laatste actie. Deze eitjes zullen overwinteren en in het voorjaar verschijnt de nieuwe generatie rupsen.

Jan en Ina Marbus

Witvlak mannetje (boven) en paring (rechts)

Nog meer poppenkast...

DE VLINDERKAST: INSPIRERENDE SCHOONHEID OF EEN GRUWELIJK VERHAAL?

In "De Witte Schuur" gebruiken we de omgeving als leermiddel. Vooral zien, voelen, ruiken, luisteren, ontdekken en beleven. Actief leren is het leuke van Natuur en Milieu educatie, maar voor de organisatie soms erg ingewikkeld. Met de natuur kun je geen afspraken maken of van alles bestellen en bovendien past zij zich niet aan jouw verwachting en wensen aan!

Deze zomer stond "De Witte Schuur" in het teken van vlinders. Naast de tentoonstelling van de KNNV waren ook weer activiteiten, spelletjes en knutsels te doen. Om het thema compleet aan te kleden, heb ik ca. 30 rupsen (in verschillende leeftijden) van het grote koolwitje verzameld in de vlinderkast. "Zo!" dacht ik, "bezoekers kunnen de hele zomer het grote wonder van rups tot vlinder bewonderen". De volgende dag ontdekten we gele propjes op de wanden van de kas. Als je het niet beter wist, kon je denken dat dit eierenpakketjes waren, maar ...dit waren de larfjes van de sluipwesp die uit de rupsen waren gekropen en zich verpopten. Mijn verzamelde rupsen hebben zich als gastheer volledig opgeofferd. In plaats van prachtige vlinders wemelde het na enkele dagen van de sluipwespen in de kast. Die zijn zo klein, dat ze door de gaatjes van het gaas konden vliegen. Van de ca. 30 koolwitjes-rupsjes hebben er maar 3 hun werkelijke levensbestemming bereikt en we mochten dit grote wonder aanschouwen en op de digitale plaat vast-

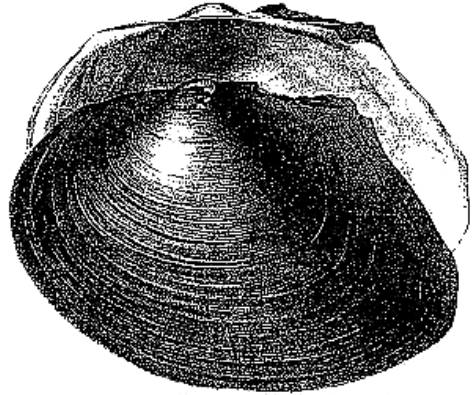
leggen. Voor ons een wonder maar de tuinbouwer is zeker niet begaan met die prachtige vlinders. Hij beschermt zijn gewas met gif tegen de vreetmachientjes (rupsen). De sluipwesp spreekt niet bepaald tot onze verbeelding. Toch is zij de beste bondgenoot van de boer, maar door de vijand te bestrijden met gif, vernietigt men ook zijn bondgenoot... (kies maar...).

Dit was een les over de dynamiek van de natuur: wat je ziet is niet altijd wat het is en wat het is, zie je niet altijd in één oogopslag!

*Ofra Carmi
Coördinator MEC De Witte Schuur
Enkhuizen*

Wie vindt de eerste Chinese vijvermossel in Noord-Holland?

Zoals reeds blijkt uit de naam is de **CHINESE VIJVERMOSSSEL** (*Sinanodonta woodiana*, Lea, 1834) een soort, die zijn wieg heeft staan in het Verre Oosten. Sinds ongeveer 50 jaar is deze grote zoetwatermossel, die wel een doorsnede kan bereiken van 25 cm, bekend uit Oost-Europa. Zij werd daar per ongeluk ingevoerd met exotische karperachtige vissen: **GRAS-**, **ZILVER-** en **ZWARTKOPKARPERS**, die geïnfecteerd waren met glochidia (=larven) van deze mossel.

Van uit Roemenië en Hongarije heeft deze soort zich langzaam maar zeker over bijna

het gehele vasteland van Europa verspreid behalve in Skandinavië en Nederland. Vooral wat dat laatste betreft is dat vrij opmerkelijk daar de **CHINESE VIJVERMOSSSEL** reeds geruime tijd bekend is uit onze buurlanden Duitsland en België. Bovendien wordt deze mossel bijna in elk tuincentrum aangeboden als een biologische filter voor aquariums en vijvers. Daarom luidt mijn vraag: "Wie heeft deze exotische vijvermossel in het "wild" aangetroffen. Als vindplaatsen komen vooral vijvers en meertjes in aanmerking, die geregeld met karperachtige vissen bevolkt worden.

De **CHINESE VIJVERMOSSSEL** kan men herkennen aan zijn ronde vorm en de opgeblazen umbo (=topgedeelte van de schelp).

Henk K. Mienis

Opgaven graag aan:

Henk K. Mienis,
Kibbutz Netzer Sereni,
IL-70395 Israël,
of
p/a Scholeksterhof 36,
1444 AS Purmerend.
e-mail adres: mienis@netzer.org.il

Vogelwerkgroep

De eerste vogelwerkgroepavond na de zomervakantie heeft op 14 september plaatsgevonden. Onderwerp van gesprek waren onder meer de eerste voorzichtige onderzoeksresultaten voor de Noordhollandse broedvogelatlas. Verder het wetland de Zeevang. Hoe gaan wij verder met deze fraaie polder en wat is onze rol hierin? Blijft Ben Pronk onze wetlandwacht? Verder liet Jan Marbus tussendoor nog een paar fraaie plaatjes zien van een KNNV-reis naar de Zweedse **KRAANVOGELS**. Uiteraard zijn ook de waarnemingen van de aanwezigen doorgenomen. Debbie liet haar uitdijende verencollectie zien, met zelfs een condorveer! Cees bracht ons op de hoogte van de broedvogelontwikkelingen in onder andere de Vooroever en het Lutjebroekerweel.

Op 7 oktober willen wij deelnemen met het World Bird Festival 2006. Het idee is om in ieder geval een vogelkijkpunt bij de waterberging Twisk te organiseren. Half oktober start de Zeevang-telgroep weer met de maandelijkse gebiedstelling en de ganzen-zwanentellingen. De volgende donderdagavonden zijn geprikt als vwg-avond:

12 oktober
18 november
14 december
11 januari 2007

Steeds van 20-22 uur in De Hoornbloem,
Dorpsstraat 10 A te Zwaag.

Vogelaars welkom!

Ko van Gent
Coördinator vogelwerkgroep
(0229) 24 58 85
jt.van.gent@quicknet.nl

Broedvogelinventarisatie

Gezien de start van de inventarisaties voor de broedvogelatlas Noord-Holland afgelopen voorjaar verzoek ik de personen die hieraan hebben meegewerkt de ingevulde formulieren aan mij te doen toekomen. Dat kan op een aantal manieren. Eenvoudig is opsturen per post of meenemen op de eerstvolgende vogelwerkgroepavond op 12 oktober.

Ik ben erg benieuwd hoe het resultaat is; in feite was 2006 een proefjaar. Op de vwg-avond kan een en ander besproken worden; hebben we wat geleerd van seizoen 2006, wat kan er verbeteren en zo meer.

Harry E. Fabritius
Oost-Mijzen 6
1633 WB Avenhorn
(0229) 54 24 99 / 06 - 23 36 62 15

Verheugend Huiszwaluwen-nieuws

Hauwert

Al enige jaren tel ik de nesten van **HUISZWALUWEN** in Zwaagdijk-Oost en Hauwert.

Het valt me daarbij op dat als de overstekende dakrand opnieuw geveerd is, er de eerstvolgende jaren geen nesten terugkomen.

Ook heb ik de indruk dat er steeds meer huizen komen die geen dwarsbalkjes onder de dakrand hebben. Dit houdt in dat **HUISZWALUWEN** dan alleen onder de punt kunnen nestelen.

Langzamerhand zijn de nesten in de oudere huizen in het lint van Hauwert verdwenen en hebben de zwaluwen hun woning gebouwd in de Boxwoudstraat (bouwjaar omstreeks 1970) en aan een aansluitend huizenblok (één kant vorig jaar zelfs zeven nesten).

Tot mijn schrik ontdekte ik dit jaar dat bij verschillende huurhuizen de dwarsbalkjes weggewerkt waren. Gelukkig waren er drie woningen waarvan de bewoners alert gereageerd hadden. Zij hadden gewezen op het jaarlijks terugkeren van huiszwaluwen. Op hun aandringen werden door de Woonschakel West-Friesland, die de renovatie uitvoerde, maatregelen getroffen. Er werden bij de drie woningen ieder vier kunstnesten aangebracht, waarvan er elf gebruikt zijn. Hulde aan bewoners, Woonschakel en zwaluwen.

Aaf Korver

NIJBIXWOUDE

De uitkomst van onze Huiszwaluwinventarisatie in Nibbixwoud was heel verrassend. In de afgelopen 15 jaar hebben we het aantal broedgevallen zien teruglopen van zo'n 15 tot 5. Op twee lokaties waren de zwaluwen geconcentreerd: de nieuwbouwwijk / Nuboxstraat en langs het Ganker. Volgens onze inschatting waren er meer geschikte plekken in het dorp, maar de zwaluwen dachten er blijkbaar anders over. Vanaf 2004 was er een kleine opleving in de

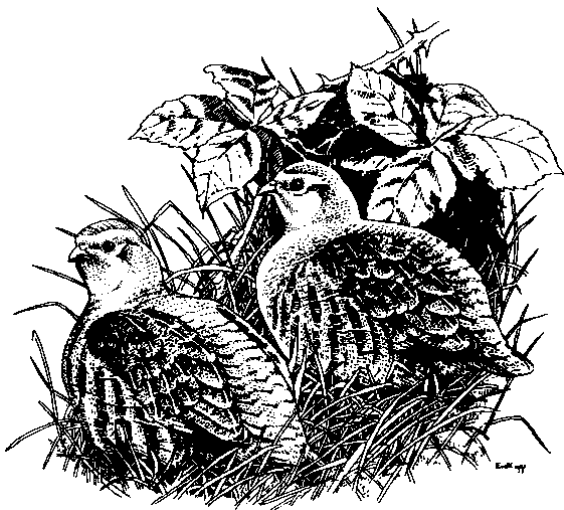
nieuwbouwhoek: 13 nesten werden er geteld. Dit jaar hoopten we dat die uitbreiding gehandhaafd zou zijn. En wat blijkt: Nibbik had een Huiszwaluwtopjaar in 2006! We telden zowel in de nieuwbouw / Nuboxstraat als langs het Ganker meer nesten dan ooit en zelfs op nieuwe lokaties kwamen we nesten tegen. In totaal waren het 40 broedgevallen!

Jan en Ina Marbus

Voorkomen van de Patrijs

in enkele gebieden in de regio

Op de kaart hiernaast vindt u mijn (toevallige) waarnemingen van **PATRIJZEN** in de maanden februari tot en met juni in zowel 2005 als 2006.

Dit was dus geen volledig broedvogelonderzoek; wel kun je van waarnemingen in deze tijd stellen dat het om broedvogels gaat.

Bij broedvogelonderzoek valt het niet mee om **PATRIJZEN** vast te stellen, omdat ze meest actief zijn in de avondscheme-ring en zich zelden laten zien. Ik heb het in de winter geprobeerd **PATRIJZEN** op te sporen, maar dit werkte matig.

Meer succes had ik bij nestbeschermingsactiviteiten. Doordat wij dan het land ingaan, kon je soms op plotseling weggirrende **PATRIJZEN** stuiten. Ook als ik met de auto over paden het land in ging, trof ik behoorlijk vaak **PATRIJZEN** aan, vaak op en langs het pad.

Tot in juni kwam ik ze paarsgewijs tegen, wat duidt op laat broeden.

De uurhokken waarin ik ze aantrof hebben een aantal dingen gemeen: grasland, afgewisseld met bouwland, vaak tulpen en bloemkool / broccoli. Het huidige grasland heeft m.i. nauwelijks betekenis voor ze. Vermoedelijk zijn koolvelden veel belangrijker.

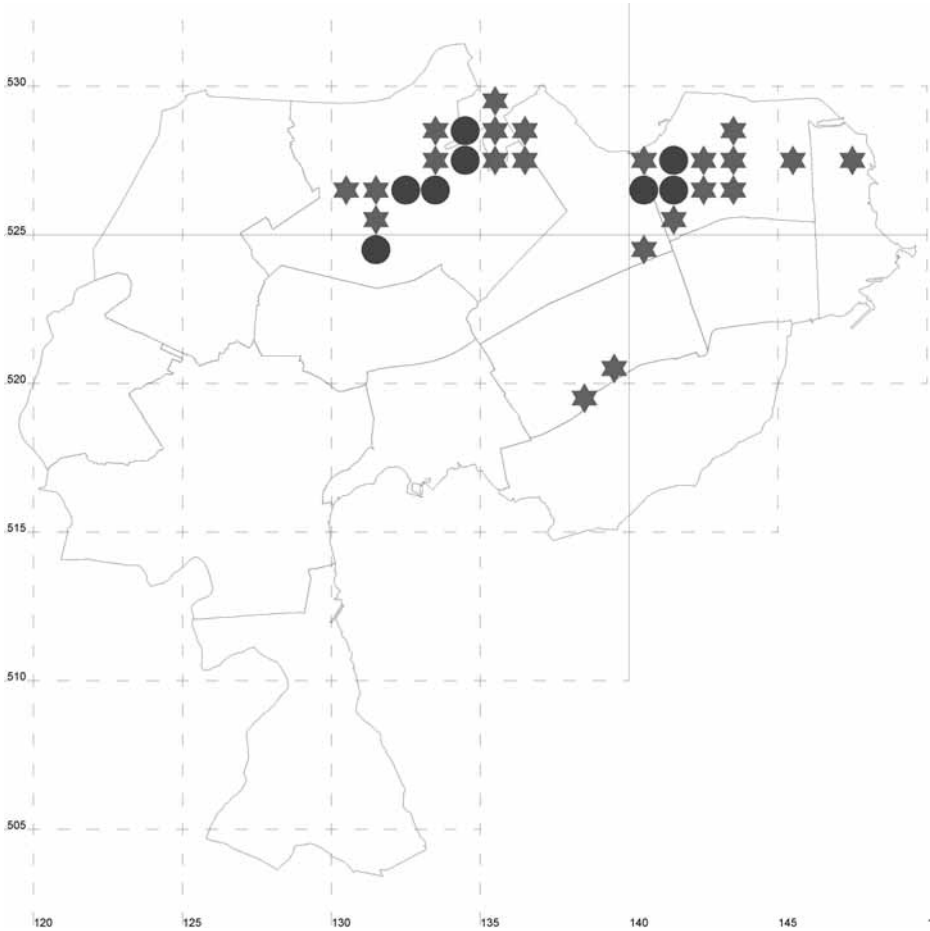
Totaal gaat het om 20 territoria in de polder Vier-Noorderkoggen-Oost, 16 territoria in de polder Grootslag (West) en 2 territoria nabij Westwoud.

Dichtheden van minimaal 2 paar per uurhok = 100 ha zijn momenteel niet slecht, en daarnaast heb ik niet de indruk dat de soort in deze gebieden in aantal achteruit gaat.

Marco van der Lee, Andijk

Natuurwerkdag 4 november

Op 4 november is de jaarlijks terugkerende natuurwerkdag. Wederom een ochtend greppels uitgraven, pijpen doorspuiten, hekken onderhouden, riet maaien en flap trekken. Laarzen aan en gaan...! We beginnen om 9:45 uur en werken door tot 13:00 uur. Het is voor de landelijke organisatie van belang dat iedereen die komt zich van tevoren aanmeldt op de website www.natuurwerkdag.nl. Daar wijst het zich vanzelf. Voor info bel met Jan-Pieter de Krijger (0229) 23 97 24.

Patrijzen territoria in een gedeelte van onze regio, bij toeval aangetroffen in 2005 en 2006
 Ster staat voor min. 1 territorium, stip voor minimaal 2 territoria.

De Hoornbloem

Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag,
☎ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

Dit jaar waren we voor het eerst met een uitgebreide presentatie aanwezig op het Vogelfestival. Zaden van wilde planten, loepjes en insectenhôtels blijken bij vogelpubliek ook goed in de belangstelling te liggen. Mede door de ruime support vanuit onze afdeling was het een succesvol weekend. Na onze oproep in het vorige Hoornblad hebben zich weer een paar mensen gemeld voor het standwerk. Dat is heel prettig want veel activiteiten vallen in het weekend en daar zit soms veel dubbeling in. Met meerdere personen kunnen we synchroom meer dan één stand invullen. Er is materiaal genoeg!

Onze planten- en zadenvoorraad krijgt weer links en rechts aanvullingen: het ene moment stel je vast dat de oogst van bijv. **DOORNAPPEL** dit jaar tegenvalt en het volgende moment biedt iemand een pond **DOORNAPPELZAAD** aan. Maar er blijft altijd wat te wensen: wie helpt ons aan zaad van: **GOUDSBLOEM**,

SLAAPBOL, **WILDE RIDDERSPOOR** of **BLAUWE MONNIKSKAP**?

Het drogen, dorsen en schonen van geogst materiaal is al enkele weken gaande. Om de vele tassen en zakken tijds uit de kas weggewerkt te hebben roepen we weer vrijwilligers bijeen om te assisteren bij de verwerking van geogste zaden.

Wie wil helpen op **vrijdag 13 okt woensdag 18 okt**
vrijdag 20 okt woensdag 25 okt
vrijdag 27 okt woensdag 1 nov
vrijdag 3 nov en vrijdag 10 november van 9.30 tot 12 uur.

De Specht

Bovengenoemde insectenhôtels, samen met allerlei typen nestkasten behoren tot de produkten van nestkastwerkplaats "De Specht". Evert Kunst heeft zijn sortiment inmiddels uitgebreid met diverse modellen voedersilo's: van eenvoudige nootjeshouders tot zelflozende graan- en pindasilos. Wie de aanschaf van zo'n artikel overweegt moet zeker eens langs gaan in Westerblokker (schuin tegenover de Nadorst) om de ruime keus eens te aanschouwen. Straks is het weer december... en de wintervoedertijd breekt aan. Trouwens... nestkasten worden 's winters ook benut om in te slapen!

Evert Kunst
Westerblokker 132 A
(0229) 23 15 68

Bijzondere waarnemingen

In het nieuwe waterberging gebied Weijdemeer bij Obdam zag Ko op 29 juni een stelletje **OEVERZWALUWEN** vliegen die hun jongen, die al bijna uit de nestgang vielen, aan het voeren waren. Een broedgeval dus en dat in een gebied dat nog in de kinderschoenen staat. Op 23, 24 en 25 juli zag Kees Schoon **OEVERZWALUWEN** vliegen in het zelfde gebied.

Op 7 juli zag Ofra in de waterberging van Twisk een prooi-overdracht van 2 **KLEINE STERNS**. Henny had al eerder wat gehoord maar op 21 juli was ze er zeker van: er zat een **NACHTEGAAL** te zingen op de Bramleylaan. Op 4 augustus zagen Wil en Els bij het zanddepot een **BOOMVALK** vliegen en ter hoogte van de Lutjebroekerweel zat er 1 op een hoogspanningsmast. Zij zagen op 24 augustus een **STEENUIL** zitten langs "De Gouw". De zoon van Han Smit stond op 27 augustus te vissen bij Hoorn 80 en een **IJSVOGEL**, die daar ook aan het vissen was, verkoos de top van zijn hengel als uitzichtplaats. Dinie Atsma had op deze dag een **ZWARTE OOIEVAAR** achter in de fruittuin, toch niet een alledaagse soort. Ook vloog er een **BOOMVALK** bij haar huis. Op 6 september was Ofra weer bij de waterberging van Twisk en daar verbleven 2 **REUZENSTERNS** en op de weg naar huis hoorde ze op de Dorpsstraat van Twisk een **STEENUIL** roepen.

Freek heeft natuurlijk ook niet stil gezeten en had op zijn telpost bij de Nek op 24 juni een **REUZENSTERN** gevolgd door 4 **CASARCA's** op de 28ste. 12 juli was de dag van de **PURPERREIGER** en op de 21ste zat er een **BRILDUIKER**. Drie dagen later vloog er wederom een **PURPERREIGER** langs en ook een **GROTE STERN**. Op de 25ste nam hij 2 **KLEINE STRANDLOPERS** waar. Op 8 augustus zag hij een **KANOET** vliegen en op de 15de kwam er een **ZWARTE OOIEVAAR** langs. Een **REUZENSTERN** liet zich zien op de 19de, het andere uiterste van deze groep, de **DWERGSTERN** vloog langs op 22 augustus. Een nieuwe soort voor Freek liet zich mooi vliegend zien op de 27ste, het was een **BREEDBEKSTRANDLOPER**. Een **KROMBEKSTRANDLOPER** kwam langs op 5 september en de dag daarna had Freek zijn laatste **GRUTTO** en **GIERZWALUW**. Ook vlogen er een **SMELLEKEN** en 8 **STEENLOPERS** langs. Op de 7de 2 **KROMBEKSTRANDLOPERS** en de dag daarna een **ROSSE GRUTTO** en 2 **MIDDELSTE ZAAGBEKKEN**. Op 9 september een **SMELLEKEN** en een **SLECHTVALK** bij de telpost en een **WESPENDIEF** kwam langs op de 10de. 11 september was de dag van 2 **GROTE ZILVERREIGERS**, 2 **WITVLEUGELSTERNS** en zo'n 300 **ZWARTE STERNS**. Een **BONTE VLEGENVANGER** kon niet aan zijn aandacht ontsnappen op 8 juli op de "Blauwe Berg".

Ad Roobeek maakt de omgeving van Lutjebroek ook nog steeds onveilig op de fiets en dat leverde het volgende op. Op 16 juni had hij 7 **ZOMERTALINGEN** in de waterberging van Twisk en de dag daarna de eerste jonge **BRAAMSLUIPERS** bij Bovenkarspel. Die avond waren in Lutjebroek 3 **KOEKOEKEN** te horen. De Vooroever herbergde op 18 juni 110 **LEPELAARS** en een **AALSCHOLVER** was aan het proberen om een **FUUT** op te eten. Daar zal je denk ik wel een keelverrekking aan overhouden. Op de weg naar huis waren er bij de Veenakkers zingende **VELDLEEUWERIKEN** te horen en dat is in onze omgeving toch lastiger om waar te nemen. Op 27 juni zaten er één **DWERGSTERN**, 2 **SNORREN** en 3 **SPRINKHAANZANGERS** bij de Vooroever en op de 30ste probeerde een **GRUTTO** op een hoogspanningskabel te staan langs de Driehuizen.

Op 2 juli zag hij en **ZWARTKOPMEEUW** ten noorden van Grootebroek, zongen de **VELDLEEUWERIKEN** langs "De Rikkert" en zaten er 3 **ZWARTE ZWANEN** bij de Ven. Op 3 juli stond het Sperwernest van Westwoud op uitvliegen en het park van Lutjebroek was op 4 juli de slaappleats van een **HOUTSNIP**.

Op 30 juli was hij met Amy bij de waterberging van Twisk en ze hebben daar een ring van een **KLEINE ZILVERREIGER** afgelezen (weet je al wat meer Ad?). Verder vlogen er een paar **BRUINE KIEKENDIEVEN** met 3 jongen en was er een prooioverdracht te zien. In de plas zaten onder andere 2 **GROENPOOTRUITERS**, 3 **BOSRUITERS** en 25 **KEMPHANEN**.

De Lutjebroekerweel leverde op 6 augustus een paar **GRAUWE VLEGENVANGERS** op met 3 net uitgevlogen jongen en er vloog een **IJSVOGEL**. Op 24 augustus zaten er een **REUZENSTERN**, zeker 500 **BOERENZWALUWEN**, een **WATERRAL** en 10

OEVERZWALUWEN. Het aantal **BOERENZWALUWEN** was op de 30ste gegroeid tot zeker 900.

Rens Bonten meldt in augustus enkele dagen een **TAIGAGAAI** in de tuin van Klaas Bant in Schellinkhout.

De laatste waarnemingen van Ad komen van 10 september bij de waterberging van Twisk. Daar zaten 85 **SMIENTEN**, 4 **PIJLSTAARTEN**, 48 **GOUDPLEVIEREN**, 2 **KLEINE STRANDLOPERS** en er joeg een **BOOMVALK**. 2 **ROEKEN** waren er voedsel aan het zoeken. Tijdens de eerste ganzen / zwanentelling van het seizoen op 17 september scoor-

den Jan en Ina een **SLECHTVALK** en **HAVIK** in de Zeevang.

*Jan-Pieter de Krijger
Natuurhistorisch secretaris*

MEER NIEUWS?

Meer actueel waarnemingennieuws is te lezen op ons "Vogelnieuws". Meld je ook aan als waarnemer / lezer van deze rondzendmail via n.h.secretaris@hoorn.knnv.nl

Bestuur

- Voorzitter** : M. Kleij, Lijndraaier 149, 1625 ZV Hoorn,
 ☎ (0229) 23 05 24, e-mail: mkleij@hetnet.nl
- Secretaris** : E.J. Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
 ☎ (0229) 24 95 46, e-mail: secretaris@hoorn.knnv.nl
- Nat. hist. secr.** : J.P. de Krijger, Weidemolen 98, 1622 KE Hoorn,
 ☎ (0229) 23 97 24, e-mail: n.h.secretaris@hoorn.knnv.nl
- Penningm. & Ledenadm.** : A. Roobeek, P.J. Jongstraat 176, 1614 LK Lutjebroek ☎ (0228) 51 59 55,
 e-mail: penningmeester@hoorn.knnv.nl, Postgiro: 3553986
- Leden** : A.L. ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam,
 ☎ (0226) 45 29 90, e-mail: anneloes59@planet.nl
 T. Horstman-Kooijman, James Grievelaan 6, 1695 HX Blokker,
 ☎ (0229) 23 53 35
 C. van der Velden, Dukaat 29, 1628 PP Hoorn,
 ☎ (0229) 23 19 10, e-mail: cor.vdvelden@wxs.nl
 E. de Vroome, Veenrug 17, 1687 WN Wognum,
 ☎ (0229) 57 10 78, e-mail: de.vroome@quicknet.nl
- Erevoorzitter** : J.A. Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag,
 ☎ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hoorn.knnv.nl

Coördinatoren

- Plantenwerkgroep** : Anneloes ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam,
 ☎ (0226) 45 29 90, e-mail: anneloes59@planet.nl
- Vogelwerkgroep** : Ko van Gent, Berkenweide 13, 1647 BG Berkhout,
 ☎ (0229) 24 58 85, e-mail: jt.van.gent@quicknet.nl
- Vlinderwerkgroep** : Henny van der Groep, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
 ☎ (0229) 24 95 46, e-mail: info@hoorn.knnv.nl

AANMELDINGSFORMULIER – S.V.P. INLEVEREN BIJ HET BESTUUR.

Ondergetekende meldt zich aan als:

- KNNV-lid (1 persoon € 24,00 per jaar)
- Gezinslid (meer dan 1 persoon op hetzelfde adres € 30,35 per jaar)

dhr./mevr.: voorletter(s) : achternaam:

geboortejaar : telefoon :

adres :

postcode + woonplaats :

specialiteiten of interesse:

naam huisgenoot :

geboortejaar :

specialiteit of interesse :

NATUURLIEFHEBBER?

Enthousiast over mooie dingen die u in de natuur ontdekt heeft en wilt u die ervaring graag met anderen delen?

Of vindt u het buiten prachtig maar zou u wel wat meer willen weten over dat landschap, zo'n plant of dier.....

DOE DAN MEE MET DE KNNV! DE VERENIGING VOOR VELDBIOLOGIE.

Het is een club van actieve natuurliefhebbers.

Zo veelzijdig als de natuur, zo veel zijn de activiteiten van de KNNV!

Naast het programma van de plaatselijke/regionale afdelingen biedt de landelijke organisatie o.a.:

- het verenigingsblad Natura (6x per jaar)*
- kampen en reizen*
- allerlei werkgroepen (o.a. landschap, korstmossen)*
- publikaties voor ledenprijs*

**Het landelijk bureau is gevestigd in Utrecht.
Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht, ☎ 030-231 47 97**

WILT U "HET HOORNBLAD" VAKER ONTVANGEN?

Gebruik dan de bon op pagina 31 en wordt lid van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland. U bent dan ook automatisch lid van de landelijke KNNV. Het kost u slechts € 24,00 per jaar.

Opzegging van het lidmaatschap melden voor 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling.

DRUKWERK

TPG Post

Port betaald
Port payé
Pays-Bas

AAN:

Afz. Ledenadm. KNNV

A. Roobeek, P.J. Jongstraat 176, 1614 LK Lutjebroek ☎ (0228) 51 20 88